

‘WAT IS GOED’ OF ‘WIE BEPAALT WAT GOED IS’?

In deze rubriek brengen we zaken onder de aandacht die dat in uw ogen verdienen. Met de inhoud hoeft de redactie het niet eens te zijn. Opnieuw een reactie op ‘De aanpak van het leren sporten en/of bewegen in de LO’ uit LO 12. Door: M. Waal

In de *Lichamelijke Opvoeding* 12 van oktober 2008 staat een discussie tussen een auterscollectief en Maarten Massink. Heerlijk zo’n discussie over de ‘essentie’ van ons vak, daarom deze reactie, omdat vakontwikkeling gebaat is met zo’n discussie. Maarten heeft gelijk dat er in de praktijk bij de vakdocenten geen tegenstelling is tussen een bewegingsgerichte of en sportgerichte aanpak. Elke docent maakt een eigen mix van verschillende opvattingen. De praktijk wint het altijd van de theorie. Toch is het theoretisch interessant om een discussie te voeren over het verschil tussen sport- en bewegingsgericht. Uit de twee teksten blijkt voor mij dat er ook theoretisch weinig verschil bestaat tussen de opvatting van het schrijverscollectief en die van Maarten Massink (die volgens mij de mening van het schrijverscollectief van het *Basisdocument VO* vertegenwoordigt). Beide opvattingen willen niet puur wedstrijdgericht zijn en beide willen zich oriënteren op wat er in de sportcultuur gebeurt. Beide willen niet puur kindgericht zijn en beide willen zich wel aanpassen aan de mogelijkheden van de kinderen. Onder deze discussie ligt waarschijnlijk dezelfde tegenstrijdigheid die ook herkenbaar is bij het rekenonderwijs: aan de ene kant het realistisch rekenen (kindgericht) en het traditionele rekenen (productgericht). Ook in het taalonderwijs heerst de discussie over het belang van ‘foutloos spellen’ ten opzichte van ‘betekenisvol schrijven’.

In de afgelopen 30 jaar heeft de ontwikkeling van het onderwijs zich vooral gericht op ‘het aansluiten bij de mogelijkheden van een kind’. Dit was een reactie op het traditionele onderwijs waarbij het kind zich moest leren aanpassen aan het aanbod van het onderwijs. Het is nu tijd voor een onderwijskundige vernieuwing die meer aandacht vraagt voor de ‘gestandaardiseerde cultuurproducten’ (zie de geschiedenis-canon). Het lijkt erop dat de ‘sportgerichte aanpak’ beter past bij de huidige maatschappelijke ontwikkeling. Ze richten hun onderwijsaanbod op datgene wat ‘maatschappelijk als vrijetijdsactiviteit is geaccepteerd’. Hun belangrijkste kritiek op het *Basisdocument VO* is dat zij kiezen voor bewegingsactiviteiten die niet door de maatschappij (sportbond?) zijn geaccepteerd. De reactie van Maarten is dat de vakdocent zelf mag kiezen welke activiteiten hij/zij aanbiedt en dat daarom de kritiek van weinig belang is.

Het gevaar is dat met de reactie van Maarten de discussie stopt, want de verschillen zijn niet zo groot. Daarom middels deze reactie een poging om de discussie scherper te krijgen. Volgens mij past het *Basisdocument VO* niet in praktijktheorie A (bewegingsgericht) en niet in praktijktheorie B (sportgericht). Het is een mix tussen die twee, zoals een SLO/KVLO-document ook behoort te zijn, een compromis tussen de verschillende opvattingen die er in het land zijn. Wanneer je naar de literatuurlijst van praktijktheorie A kijkt, dan verwijst die meer naar een Calo-theorie dan naar de theorie achter het *Basisdocument VO*. Het lijkt net of de Calo-theorie en de SLO-theorie hetzelfde is. Misschien zou de theoretische discussie meer gevoerd moeten worden met de Calo in plaats van met de schrijvers van het *Basisdocument VO*. De vraag is of er binnen de Calo zelf sprake is van een heldere ‘praktijktheorie’. Van de genoemde literatuur is geen enkele publicatie een ‘Calo’-publicatie. Het lijkt daarom zinloos om een ouderwetse discussie te starten tussen twee opleidingen Groningen tegen Zwolle.

Terug naar de kern van de discussie ‘wat is goed bewegingsonderwijs’, wanneer het accent ligt bij ‘maatschappelijk geaccepteerde vrijetijdsactiviteiten’ of bij ‘persoonlijk gekozen bewegingsactiviteiten’. Zoals beide teksten al aangeven ligt het ergens in het midden. Maar wat is dat midden? Over wat voor soort midden hebben we het? Een midden tussen twee uitersten op een rechte lijn? Of het midden van een driehoek, ergens in de lege ruimte? Het boek *Perspectieven op bewegen* probeert een bewegingsdidactiek te beschrijven die niet uitgaat van een tweedeling (bewegen/sport) maar van een driedeling.

Er zijn drie opvattingen die bepalend zijn voor goed bewegingsonderwijs, namelijk het beter leren uitvoeren van de activiteit (lukt ‘t), beter leren participeren in een sport/bewegingsverband (loopt ‘t), beter leren waarderen van eigen bewegingsmogelijkheden (leeft ‘t).

De praktijktheorie A verbindt de eerste en de laatste opvatting (lukt ‘t en leeft ‘t) en praktijktheorie B verbindt de eerste en de tweede (lukt ‘t en loopt ‘t). Beide praktijktheoriën stellen ‘het beter leren sporten/bewegen’ centraal’ (lukt ‘t). In het boek *Perspectieven op bewegen* wordt deze keuze niet gemaakt

Hoe hoog leggen we de lat?

en wordt expliciet gekozen voor drie even belangrijke pijlers voor het bewegingsonderwijs.

Het bijzondere is de verbinding tussen loopt 't en leeft 't, tussen het persoonlijke belang en het gemeenschappelijke (maatschappelijke) belang. Juist in dat spanningsveld maakt de leerkracht samen met de kinderen uiteindelijk uit 'wat goed is'. Wat goed bewegen of sporten is, daar zijn de meningen niet zo over verdeeld, maar over wie mag bepalen wat goed is, dat is een groter onderwijskundig probleem. Bepaalt de leerkracht? Bepaalt de leerling? Bepaalt het maatschappelijk veld? In mijn perspectief is het altijd een mix van deze drie en kan pas in de les zelf beoordeeld worden 'wat goed is'. Vooraf kan iedereen zijn idealen hebben, maar als de ontmoeting tussen activiteit, groep en persoon werkelijkheid wordt dan pas kan het oordeel over wat goed is gemaakt worden. Natuurlijk moet er een verbinding met de sport zijn, natuurlijk moet het onderwijs aansluiten bij de mogelijkheden van een kind, maar natuurlijk moet de groep (leerlingen en de leerkracht) samen kunnen beslissen of het onderwijs op dat moment goed was.

Voor mij is dit een echte praktijktheorie, omdat dan in de praktijk bepaald wordt wat goed is door degene die het werkelijk ondergaan.

Het vervolg

U heeft in LO 12 het eerste deel van een schrijven van een auteurscollectief gelezen met daarop een reactie van Maarten Massink. In LO 13 volgde het tweede deel ook weer met een reactie.

Nu leest u uit een andere hoek een vijfde artikel over de discussie die eigenlijk gaat over de kwaliteit van ons vak. Deze discussie vinden we heel belangrijk. We willen hem dan ook graag voortzetten. Ook u, de lezer, willen we in deze discussie betrekken. We denken dat te doen door middel van het voeren ervan op onze website.

We plaatsen daarom alle artikelen hierover verschenen in 'ter discussie' op de website.

Een reactie plaatsen onder de artikelen op de website is laagdrempeliger dan het schrijven van een stuk tekst voor het blad over dit onderwerp. Daarom voeren we de discussie vanaf nu op www.kvlo.nl. Alleen ingelogde leden (mijnkvlo) kunnen reageren. Wel kan iedereen zonder inloggen lezen wat wordt geschreven.

Namens de redactie
Hans Dijkhoff